

Flora- en faunaonderzoek slooplocaties De Blokken Nijverdal

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Hellendoorn
De heer J.G. ten Dam
Postbus 200
7440 AE Nijverdal
T 0548-630000
F 0548-610505
E j.ten.dam@hellendoorn.nl
I www.hellendoorn.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude BV
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 3637

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
Roelof Jan Koops	Gerard Lubbers	15-12- 2009

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Gebiedsbeschrijving	2
2. ONDERZOEK EN WETGEVING	4
2.1 Onderzoeksopzet	4
2.2 Flora- en faunawet	4
2.3 Ruimtelijke ontwikkeling	5
3. RESULTATEN.....	6
3.1 Flora	6
3.2 Vogels.....	6
3.3 Zoogdieren.....	6
3.4 Amfibieën, reptielen en vissen	8
3.5 Overige soortgroepen.....	8
4. EFFECTENBEOORDELING, CONCLUSIES EN ADVIES	9
4.1 Effectenbeoordeling	9
4.1.1 Algemene planten en dieren (tabel 1).....	9
4.1.2 Geen effect op verblijfplaatsnetwerk Steenmarter (tabel 2).....	9
4.1.3 Vleermuizen (tabel 3)	9
4.1.4 Vogels	9
4.2 Conclusies en advies	9
4.2.1 Ontheffing aanvragen gewone dwergvleermuis	10
4.2.2 Denk aan vleermuizen.....	10
4.2.3 Denk aan vogels	10

LITERATUURLIJST

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWETGEVING

BIJLAGE 2: STEDENBOUWKUNDIG PLAN HELMERSTRAAT

BIJLAGE 3: VERSPREIDINGSKAARTEN VLEERMUIZEN R. VISSCHERSTRAAT EN J. LUYKENSTRAAT

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In opdracht van de gemeente Hellendoorn is in het voorjaar en de zomer van 2009 een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd in De Blokken te Nijverdal. Het betroffen drie (sloop)locaties, te weten: Jan Luykenstraat (huisnummers 10-30 (even)), Roemer Visscherstraat (Huisnummers 9-29 (oneven)) en de omgeving van de Helmerstraat (zie bijlage 3 verspreidingskaart vleurmuizen Helmerstraat)

Doel van het flora- en faunaonderzoek is het bepalen of er binnen het plangebied middels de Flora- en faunawet beschermde planten of dieren voorkomen. Aan de hand van dit flora- en faunaonderzoek worden uitspraken gedaan over te verwachten (mogelijke) effecten op beschermde soorten. Daarnaast wordt aangegeven of er nader onderzoek nodig is naar specifieke soortgroepen en of er een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. In deze rapportage wordt per slooplocatie een beschrijving gegeven van de resultaten. De Roemer Visscherstraat en de Jan Luykenlaan worden door de sterke overeenkomsten en het feit dat ze naast elkaar liggen als één locatie beschreven.

1.2 Gebiedsbeschrijving

Roemer Visscherstraat en Jan Luykenstraat

Dit plangebied bevindt zich in de jaren '60 wijk De Blokken ten zuiden van het Blokkenpark tussen de Bilderdijkstraat in het noorden en de Vondelstraat in het zuiden. Aan de westzijde wordt het plangebied begrensd door de Portlandstraat en aan de oostzijde door de Genestetstraat.

In beide straten staan een aantal rijtjes woningen, met aan de straatzijde kleine voortuinen, waarin vrijwel geen hoog opgaande beplanting aanwezig is. In de achtertuinen die aanzienlijk groter zijn dan de voortuinen, staan uit baksteen opgetrokken bergingen, welke voorzien zijn van een pannendak. De woningen zelf hebben een geïsoleerde spouwmuur en zijn voorzien van een pannendak. In de gevel is

hout verwerkt. Voor een impressie wordt verwezen naar figuur 1 tot 3.

Helmerstraat e.o.

Met de Helmerstraat en omgeving wordt het gebied bedoeld dat tussen de Rijssensestraat en de Nicolaas Beestraat ligt. Het betreffen hier 5 woningblokken voor senioren welke opgetrokken zijn uit steen en voorzien zijn van een pannendak. Dit deel van de wijk is vrij ruim opgezet waardoor veel ruimte is voor een parkachtige zone met boomweiden. Voor een impressie van dit plangebied wordt verwezen naar figuur 4 en 5.

Figuur 1: Jan Luykenstraat met de woningblokken en de kleine, overwegend verharde, voortuinen.

Figuur 2: Roemer Visscherstraat met de woningblokken bestaande uit een gevel met houtbeschet en een pannendak (geldt ook voor de J.Luykenstraat).

Figuur 3: de steeg achter de woningen bestaat uit kleine, zelfgebouwde schuurtjes en veel schuttingen. Op de achtergrond de uit steen opgebouwde schuurtjes met pannendak

Figuur 4: Helmestraat met seniorenwoningen voorzien van een pannendak. Er is veel ruimte voor groen.

Figuur 5: Helmestraat. Tussen de woningblokken liggen boomweiden met her en der een heestervak.

2. ONDERZOEK EN WETGEVING

2.1 Onderzoeksoepzet

Beide locaties zijn onder gunstige weersomstandigheden bezocht. Bijzondere aandacht is uitgegaan naar verblijfplaatsen van vogels welke jaarrond beschermd zijn. Het gaat hier vooral om nesten van roofvogels en uilen. Het onderzoek naar broedvogels is relatief laat in het seizoen gestart (mei/juni) en uitgevoerd volgens de toen geldende onderzoeksrichtlijnen en wetgeving. Per 26 augustus 2009 heeft een wijziging plaatsgevonden in de lijst met ontheffingsplichtige en te onderzoeken vogelsoorten. Dit heeft tot gevolg dat, mede door de late start van het veldonderzoek, mogelijk nader veldonderzoek noodzakelijk is naar een aantal beschermde vogelsoorten. In paragraaf 3.2. wordt hier nader op ingegaan.

Vleermuisonderzoek

Er is een jaarrond vleermuisonderzoek uitgevoerd. (voorjaarsperiode en baltperiode). Het vleermuisonderzoek heeft zich in hoofdzaak gericht op het vaststellen van vliegroutes, belangrijke foerageergebieden en vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. De bezoeken hebben plaatsgevonden in de avonduren (start ruim voor zonsondergang tot ruim daarna) en tijdens de ochtenduren (start ruim voor zonsopkomst tot ruim daarna). Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersson D240X). Hiermee kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen tijdens het vliegen uitzenden voor het menselijk gehoor hoorbaar gemaakt worden. Daarnaast is gebruik gemaakt van opname apparatuur. Indien een soort niet op naam gebracht kon worden is het geluid opgenomen en geanalyseerd in het hiervoor speciaal ontworpen programma Batsound. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de landelijk geldende onderzoeksrichtlijnen het Vleermuisprotocol.

In het onderstaand overzicht zijn de bezoekdata voor de diverse straten weergegeven.

Roemer Visscherstraat 8 juni (avond) en 15 juli (ochtend) 7 september en 27 september
Jan Luykenstraat 8 juni (avond) en 26 juli (ochtend) 7 september en 27 september (avond)

Helmerstraat e.o. 15 juni (avond), 29 juni (ochtend) 27 juli (ochtend) 8 september en 18 september (avond).

Literatuuronderzoek

Naast de veldinventarisatie is een beperkte literatuurstudie uitgevoerd. Hiervoor zijn (actuele) verspreidingatlassen van verschillende soortgroepen gebruikt.

2.2 Flora- en faunawet

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn

voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van vooral uilen en boombewonende roofvogels. Per 26 augustus 2009 worden ook nestlocaties van huismus en gierzwaluw hiertoe gerekend.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

merstraat na de sloop wordt verwezen naar het stedenbouwkundig plan in bijlage 2.

2.3 Ruimtelijke ontwikkeling

Het Wijkontwikkelingsplan De Blokken voorziet in een grootschalige opknappbeurt van de wijk. In totaal worden 275 woningen meer of minder ingrijpend gerenoveerd. Verder worden 68 woningen gesloopt: enerzijds om meer licht en lucht in de wijk te krijgen en anderzijds om plaats te maken voor 56 nieuwe, levensloopbestendige woningen. In totaal 106 huurwoningen worden te koop aangeboden. Met de opbrengst daarvan wordt een deel van de wijkvernieuwing betaald. De woningen die worden verkocht worden - met het oog op de beeldkwaliteit van de wijk - aan de buitenkant gerenoveerd.

Ook bij renovatie speelt de Flora- en faunawet een rol. In deze rapportage beperken wij ons tot de sloop van de in paragraaf 1.1. aangeduide woningen, een klein deel van dit wijkontwikkelingsplan.

Roemer Visscherstraat en Jan Luykenstraat

De ruimtelijke ontwikkelingen aan de R. Visscherstraat en de J. Luykenstraat bestaan in hoofdzaak uit de sloop van een aantal woningen. Voor de R. Visscherstraat gaat het om de huisnummers 9 tot 29 (alleen oneven nummers). Voor de J. Luykenstraat gaat het om de huisnummers 10-30 (alle even nummers). Met de sloop van de woningen zal ook het aanwezige groen in de tuinen (bomen, struiken en kruidachtige planten) verwijderd worden.

Helmerstraat e.o.

De ruimtelijke ontwikkelingen aan de Helmerstraat e.o. bestaan uit de sloop van een vijftal woningblokken (zie bijlage 3 verspreiding vloermuizen) voor senioren en het verwijderen van het aanwezige plantsoen (inclusief bomen). Na sloop zal nieuwbouw plaatsvinden van seniorenwoningen. Voor de inrichting van de Hel-

3. RESULTATEN

3.1 Flora

De beplanting op beide planlocaties is hoofdzakelijk beperkt tot gecultiveerde soorten die in tuinen en openbare groenvoorzieningen zijn aangeplant. In de Roemer Visscherstraat en de Jan Luykenstraat staat slechts een enkele boom. De Helmerstraat e.o. is een stuk meer aangekleed met groen in de vorm van bomen, enkele plantvakken en gazon.

Beschermde planten zijn op beide locaties niet aangetroffen. Wel is het mogelijk dat in extensief beheerde tuinen individuen van de brede wespenorchis (tabel 1-soort) voorkomen. Deze genieten de lichtste bescherming en zijn niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen. Wel geldt hier de zorgplicht.

3.2 Vogels

Het onderzoek naar vogels heeft zich in hoofdzaak gericht op het vaststellen van vaste rust- en verblijfplaatsen van uilen en roofvogels.

De Roemer Visscherstraat en Jan Luykenstraat
Doordat er weinig opgaande begroeiing in de straat (en de achtertuinen) aanwezig is, zijn er weinig vogelsoorten waargenomen. Merel is dominant aanwezig in deze straten. Boven de straat zijn wel veel gierzwaluwen actief. Tenminste één nestlocatie van gierzwaluw is vastgesteld buiten het plangebied in een hoekwoning aan de Potgieterstraat (ten westen van de planlocatie). Of de gierzwaluw ook binnen het plangebied broedt is niet onderzocht. Hetzelfde geldt voor huismus die wel binnen het plangebied is vastgesteld. Deze soort, die als gevoelig op de Rode Lijst staat, is de afgelopen decennia sterk in aantallen achteruit gegaan. Het verdwijnen van nestgelegenheid door renovatie en nieuwbouw is voor deze soort desastreus geweest. Dit is één van de redenen waarom de huismus sinds augustus dit jaar geplaatst is op de lijst met ontheffingsplichtige soorten. Naast huismus en merel zijn ook vink, koolmees en houtduif vastgesteld.

De aanwezige bomen zijn geïnspecteerd op boomholten en horsten van roofvogels en/of uilen. Deze zijn niet aangetroffen.

Helmerstraat e.o.

De Helmerstraat is een groenogende straat door de aanwezigheid van vele volwassen (40-50 jaar) bomen. Hier zijn houtduif, merel, lijster, gierzwaluw en zwarte kraai vastgesteld. Vaste rust- en verblijfplaatsen van roofvogels en uilen zijn niet waargenomen en worden hier ook niet verwacht. Er is specifiek gelet op de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van spechten in de opgaande beplanting. Deze zijn niet aangetroffen. Van de gierzwaluwen kon geen verblijfplaats binnen het plangebied worden vastgesteld. Ook hier is naar deze soort geen specifiek onderzoek uitgevoerd. Wel kunnen we aangeven dat gezien de bouw van de te slopen woningen geen broedende gierzwaluwen worden verwacht.

3.3 Zoogdieren

Roemer Visscherstraat en Jan Luykenstraat

Algemene zoogdieren (tabel 1)

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van een aantal algemene, maar beschermde soorten zoals egel (waargenomen op 26-7-2009), huisspitsmuis en bosmuis. Ook kan het plangebied (met name de tuinen) dienen als foerageergebied voor kleine marterachtigen.

Steenmarter en eekhoorn (tabel 2)

Binnen het plangebied is op de avond van 8 juni 2009 een steenmarter waargenomen. Het dier liep vanuit de Jan Luykenstraat via de brandgangen aan de achterzijde van de woningen naar de Roemer Visscherstraat en verdween vervolgens in de Vondelstraat. Een vaste rust- en verblijfplaats is niet vastgesteld. De te slopen woningen zijn oud, maar hebben zo op het oog geen zichtbare holten die groot genoeg zijn voor een steenmarter. Steenmarter zijn echter creatief en kunnen zeer goed

klimmen. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soort kan daarom niet op voorhand worden uitgesloten. Ook de schuurtjes achter de woningen vormen potentieel geschikte verblijfplaatsen. Eekhoorn is niet waargenomen en wordt door het ontbreken van een groenstructuur van bomen ook niet binnen het plangebied verwacht.

Vleermuizen (tabel 3)

Kraamperiode

Tijdens de veldbezoeken zijn gewone dwergvleermuis, laatvlieger en één hoogovervliegende rosse vleermuis waargenomen. Het aantal waargenomen individuen per soort is laag. In bijlage 3 zijn alleen de waarnemingen van gewone dwergvleermuis weergegeven, aangezien van rosse vleermuis en laatvlieger slechts één waarneming gedaan is.

Na afloop van de ochtendronde van 29 juni aan de Helmerstraat, is nog een kort bezoek gebracht aan de Roemer Visscherstraat om een eventuele verblijfplaats van de steenmarter vast te stellen. De steenmarter werd toen niet aangetroffen, maar wel twee gewone dwergvleermuizen die laat terug kwamen van het foerageren. Deze vlogen binnen onder het houtbeschet van huisnummer 32 en onder de dakgoot van huisnummer 28 (deze woningen worden niet gesloopt).

Op de vroege ochtend van 15 juli 2009 is een invliegende gewone dwergvleermuis vastgesteld aan de Roemer Visscherstraat 31 (wordt niet gesloopt). Het dier vloog in onder de loodslab van de schoorsteen. In of rond de te slopen panden zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger vastgesteld.

Baltsperiode

In de baltsperiode (15 aug – 1 okt) is geen sterk afwijkend beeld aangetroffen ten opzichte van de kraamperiode. Wel zijn baltsende gewone dwergvleermuizen aangetroffen welke steeds op dezelfde plek terug kwamen. Deze locaties zijn aangegeven in de waarnemingenkaarten in bijlage 3. Er zijn geen invliegende dieren vastgesteld in te slopen gebouwen. Wel is het aannemelijk dat de vastgestelde zomerverblijven in te behouden gebouwen ook dienst doen als paar- en winterverblijf.

Helmerstraat e.o.

Algemene zoogdieren (tabel 1)

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van een aantal algemene, maar beschermde soorten zoals egel, huisspitsmuis en bosmuis. Ook kan het plangebied (met name de tuinen) dienen als foerageergebied voor kleine marterachtigen.

Steenmarter en eekhoorn (tabel 2)

Beide soorten zijn niet aangetroffen in het plangebied. Steenmarter en eekhoorn kunnen beide het plangebied gebruiken als foerageergebied. Er zijn waarnemingen van eekhoorn bekend ten westen van de Rijssenestraat (mondelijke mededeling omwonende). Vaste rust- en verblijfplaatsen van beide soorten zijn niet vastgesteld. Wel kan steenmarter gebruik maken van de schuurtjes achter de woningen. De woningen zelf zijn niet geschikt als verblijfplaats vanwege het ontbreken van geschikte holten. Steenmarter zijn echter creatief en kunnen zeer goed klimmen. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soort kan daarom niet op voorhand worden uitgesloten. Ook de schuurtjes achter de woningen vormen potentieel geschikte verblijfplaatsen.

Vleermuizen (tabel 3)

Kraamperiode

In de Helmerstraat zijn tijdens het vleermuisonderzoek gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen.

Gewone grootoorvleermuis

Aangezien het plangebied geschikt kan zijn voor gewone grootoorvleermuizen is hier conform het Vleermuisprotocol (opgesteld door het Netwerk van Groene Bureaus) drie maal een bezoek gebracht. Gewone grootoorvleermuis is niet aangetroffen.

Laatvlieger

Tijdens het eerste avondbezoek zijn voornamelijk laatvliegers vastgesteld. Op basis van het aantal dieren dat uit oostelijke richting kwam aanvliegen, kan gesteld worden dat in de woningen ten oosten van de planlocatie een verblijfplaats van de soort aanwezig moet zijn. De dieren foerageerden kort in het perkje tussen de woningen en vlogen daarna het

plangebied uit. Binnen de planlocatie zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van laatvlieger aangetroffen. In bijlage 4 worden de waarnemingen van laatvlieger weergegeven.

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de ochtendronde op 27 juli zijn naast enkele foeragerende dieren ook drie vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen vastgesteld in te slopen gebouwen. De verblijfplaatsen bevinden zich onder de loodslabben van de schoorstenen op de hoekwoningen. In bijlage 4 worden de vleermuisactiviteit en de kolonieplaatsen van gewone dwergvleermuis weergegeven.

Naast de vastgestelde kolonieplaatsen is een woning aan de Nicolaasbeetstraat 23 (niet te slopen) een kolonie van gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Het betreffen hier enkele tientallen dieren. Het gaat hier vermoedelijk om zomerverblijfplaats aangezien gedurende de avond geen terugkerende dieren (zogenoemde vrouwtjes) zijn vastgesteld.

Baltsperiode

Laatvlieger

Tijdens de baltsperiode zijn aanzienlijk minder laatvliegers waargenomen in het plangebied. Het is goed mogelijk dat de dieren een andere plek in hun netwerk van verblijfplaatsen hebben opgezocht (winterverblijfplaats) en het plangebied niet meer in de buurt ligt van deze verblijfplaats. Er zijn geen baltsende laatvliegers vastgesteld.

Gewone dwergvleermuis

Zij het in lagere aantallen vergeleken met de kraamperiode, zijn ook gewone dwergvleermuizen waargenomen binnen het plangebied in het najaar. Ook hier zijn baltsende dieren aangetroffen. De baltsende dieren hadden binding met de locaties waar eerder ook zomerverblijfplaatsen zijn vastgesteld.

Rond de zomerverblijfplaats aan de Nicolaasbeetstraat 23 zijn in het najaar geen baltsactiviteiten waargenomen. De waarneming indiceert dat deze zomerverblijfplaats waarschijnlijk geen functie heeft als balts- of overwinteringlocatie.

3.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Amfibieën

Amfibieën zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Beide planlocaties vormen geen optimum habitat voor amfibieën vanwege het grotendeels ontbreken van waterelementen. Naast een enkele kleine tuinvijver zijn er namelijk geen waterelementen binnen beide plangebieden aanwezig. Op basis van het voorkomende habitat kunnen enkele individuen van bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander verwacht worden. Strikt beschermde amfibiesoorten worden niet verwacht omdat het verspreidingspatroon van deze soorten buiten de planlocaties valt. Daarnaast is het habitat ongeschikt.

Reptielen

Reptielen komen niet voor binnen de plangebieden vanwege het ontbreken van geschikt biotoop (vochtige heide terreinen). Daarnaast vallen beide plangebieden buiten het bekende verspreidingsgebied van reptielen.

Vissen

Er is geen gericht veldonderzoek uitgevoerd naar vissen. Echter, op basis van de aanwezige habitats (enkele kleine tuinvijvers) worden geen strikt beschermde vissoorten binnen beide plangebieden verwacht.

3.5 Overige soortgroepen

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het zeer onwaarschijnlijk dat beide projectlocaties voor deze soorten een functie vervult.

4. EFFECTENBEOORDELING, CONCLUSIES EN ADVIES

4.1 Effectenbeoordeling

4.1.1 Algemene planten en dieren (tabel 1)

Op basis van het veldbezoek in combinatie met de bestudering van diverse verspreidingsatlassen, kan geconcludeerd worden dat beide plangebieden onderdeel uitmaken van het leefgebied van enkele algemeen voorkomende, maar beschermde soorten (tabel 1). Negatieve effecten op individuen van deze soorten zijn mogelijk te verwachten. Van negatieve effecten op populatieniveau is echter geen sprake. Voor de aantasting van tabel 1-soorten is in het kader van deze ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing noodzakelijk.

4.1.2 Geen effect op verblijfplaatsennetwerk Steenmarter (tabel 2)

Beide slooplocaties

De waargenomen steenmarter heeft vermoedelijk een verblijfplaats ergens in de De Blokken. De exacte locatie is niet vastgesteld. Hier is geen gericht onderzoek naar verricht.

De te slopen woningen maken maar een klein onderdeel uit van de gehele wijk en zijn niet geschikt als verblijfplaats voor deze soort. Reden hiervoor is de afwezigheid van holten (minimaal 8-9 cm) die de steenmarter toegang kan verschaffen tot de woningen.

De schuurtjes in de achtertuin zijn mogelijk geschikt voor steenmarter hoewel een spouwmuur ontbreekt. Gezien het feit dat de soort beschikt over tientallen verblijfplaatsen, zal met het vernietigen van een eventuele verblijfplaats de instandhoudingsdoelstelling voor de soort binnen de Blokken niet in het gedrang komen. Er zijn voldoende uitwijkmogelijkheden voor de soort. Wel adviseren we om kort voor aanvang van de sloop een laatste inspectie uit te (laten) voeren om onnodige sterfte van individuen te voorkomen en passende mitigerende maatregelen te kunnen nemen.

4.1.3 Vleermuizen (tabel 3)

Roemer Visscherstraat en Jan Luykenstraat

Op basis van het onderzoek (waarbij het Vleermuisprotocol in acht is genomen) moet geconcludeerd worden dat geen verblijfplaatsen van vleermuizen zijn vastgesteld in de te slopen panden. Wel zijn invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen in identieke woningen in dezelfde straat. Met de sloop van de woningen worden geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen vernietigd of verstoord.

Helmerstraat e.o.

Op basis van het vleermuisonderzoek in de Helmerstraat en de directe omgeving kan gesteld worden dat met de sloop van de woningen vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen verloren gaan. Wij adviseren u om hiervoor een ontheffing aan te vragen voor het vernietigen van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

Naast het verdwijnen van vaste rust- en verblijfplaatsen, wordt ook een deel van het foerageergebied verwijderd. Dit heeft naar verwachting geen effect op het duurzaam voortbestaan van de vleermuispopulatie hier aangezien op korte afstand het Blokkenpark aanwezig is. De grotere kolonieplaats aan de Nicolaasbeetstraat 23 blijft behouden.

4.1.4 Vogels

Per 26 augustus 2009 heeft een wijziging plaatsgevonden in de lijst met ontheffingsplichtige en te onderzoeken vogelsoorten. Dit heeft tot gevolg dat, mede door de late start van het veldonderzoek, nader veldonderzoek noodzakelijk is naar een aantal beschermde vogelsoorten. Het gaat om huismus (beide locaties) en gierzwaluw (alleen aan R. Visscherstraat en J. Luykenstraat).

4.2 Conclusies en advies

Met de ruimtelijke ontwikkelingen in de Roemer Visscherstraat en Jan Luykenstraat wor-

den geen verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden. Een ontheffing is in dit geval niet noodzakelijk indien men de in subparagraaf 4.2.2 genoemde maatregelen in acht neemt en uitvoert.

Steenmarte

Op basis van dit onderzoek moet geconcludeerd worden dat er met de ruimtelijke ingrepen zowel op de locatie Jan Luykenstraat/ Roemer Visscherstraat als de Helmerstraat geen negatieve effecten te verwachten zijn op de steenmarter.

vleermuizen

Met de ruimtelijke ontwikkelingen aan de Helmerstraat zijn negatieve effecten te verwachten op gewone dwergvleermuis. Het gaat om verstoring en vernietiging van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze zijn ontheffingsplichtig in het kader van de Flora- en faunawet.

Vogels

In verband met de (mogelijke) aanwezigheid van de ontheffingsplichtige huismus en gierzwaluw is nader onderzoek noodzakelijk in het voorjaar van 2010. Voor de huismus betreft het de onderzoeksperiode van 1 maart tot 15 mei, voor de gierzwaluw om de periode van 1 juni tot 15 juli.

4.2.1 Ontheffing aanvragen gewone dwergvleermuis

Met de ruimtelijke ontwikkelingen zijn negatieve effecten te verwachten door verstoring en vernietiging van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis. Voor deze soort wordt geadviseerd een ontheffing aan te vragen.

4.2.2 Denk aan vleermuizen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen. Gelet op de aanwezigheid van verblijfplaatsen in identieke woningen wordt daarom met klem geadviseerd om een aantal mitigerende maatregelen te nemen om eventuele schade aan vleermuizen zoveel mogelijk te voorkomen. Het niet opvolgen van dit advies kan alsnog leiden tot overtreding van de Flora- en faunawet. Een belangrijke maatregel is de uitvoeringsperiode van sloop. Gelet op de seizoenscyclus van de soort kan de sloop het beste plaatsvinden in de periode van begin augustus tot half oktober.

Deze periode kan eventueel worden verlengd tot in de winterperiode, mits tijdig maatregelen worden getroffen om vestiging van overwinterende vleermuizen in de panden te voorkomen. Er zijn geen vleermuizen aanwezig in te slopen woningen aan de R. Visscherstraat en de J. Luykenstraat. Wel zijn in soortgelijke panden in die straten verblijfplaatsen van de algemeen voorkomende gewone dwergvleermuis vastgesteld. Het betreffen solitair levende dieren, omdat tussen het uitvoeren van het onderzoek en de periode waarin gesloopt gaat worden enige tijd ligt, wordt geadviseerd om enkele dagen voor de sloop de woningen te strippen en gaten in de voor- en zijgevels te maken. Hierdoor gaan de spouwmuuren doortochten. Op die manier worden mogelijk aanwezige vleermuizen alsnog verdreven, waarna de daadwerkelijke sloop kan daarna zonder problemen voor beschermde soorten doorgang vinden.

De beste periode om de woningen te slopen ligt tussen augustus en halverwege oktober.

4.2.3 Denk aan vogels

Voor alle beschermde inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden.

De zorgplicht blijft, ongeacht de status van de soorten, wel van kracht. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren*. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV / Contactgroep Zoogdiereninventarisatie, Utrecht / Arnhem.

Koninklijke Vermande, 1999-2006, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

www.ravon.nl

www.waarneming.nl

www.hellendoorn.nl

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Flora- en faunawetgeving**
- Bijlage 2: Stedenbouwkundig plan Helmerstraat**
- Bijlage 3: Vleermuisactiviteit Roemer Visscherstraat en Jan Luykenstraat**
- Bijlage 4: Vleermuisactiviteit Helmerstraat e.o.**

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWETGEVING

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurreggeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen.

De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Alle vogels in Nederland zijn gelijk beschermd, conform de Vogelrichtlijn. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waarvoor nesten of vaste- rust en verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Voor werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven genoemd geldt een vrijstelling, indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Nesten van de volgende soorten worden, mits niet definitief verlaten, aangemerkt als jaarrond beschermde voort-plantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw. Voor aantasting van deze nest-/rustplaatsen of de functionele omgeving hiervan (bijvoorbeeld het bijbehorende foerageergebied) kan per oktober 2009 geen ontheffing meer worden verkregen voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling én geen ontheffing voor de zogenaamde 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'. Dit betekent dat vóór het uitvoeren van de ingreep, maatregelen moeten worden getroffen om de functionaliteit van de nest- en/of rustplaats te waarborgen.

BIJLAGE 2: STEDENBOUWKUNDIG PLAN HELMERSTRAAT

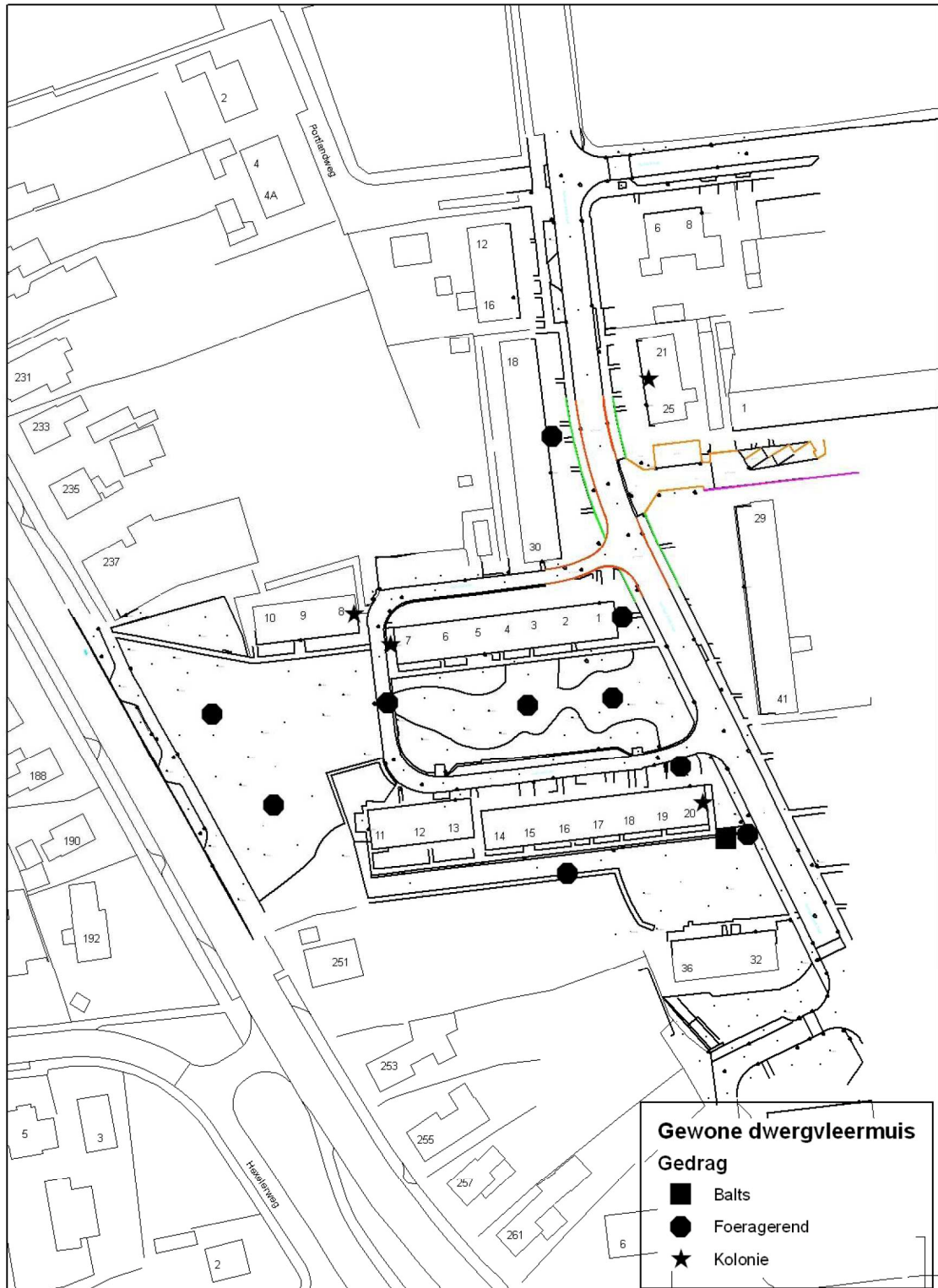
BIJLAGE 3: VERSPREIDINGSKAARTEN VLEERMUIZEN R. VISSCHERSTRAAT EN J. LUYKENSTRAAT

Gewone dwergvleermuis J.Luykenstr en R. Visscherstr.

BIJLAGE 4: VERSPREIDINGSKAARTEN VLEERMUIZEN HELMERSTRAAT

Gewone dwergvleermuis Helmerstraat e.o.

Laatvlieger Helmerstraat e.o.

